

เส้นใยไทย สวยไหม

จุลสารเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย โดยพิพิธภัณฑสถานผ้า มหาวิทยาลัยนเรศวร
ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๐ - มกราคม ๒๕๕๑ <http://www.thaitextilemuseum.com>

ชวนปลูกมัน เลี้ยงไหม
วิถีชีวิตไหมในการทอผ้าไหม

ชมผ้าผืนสวยด้วย
ไหมอีรี่

คุยกับสราวุฒิ สิทธิกุล
พัฒนาผ้าทอไทยด้วยหลักวิทยาศาสตร์

เรื่องของสไบนาง...
กับหนึ่งภารกิจชาติ

ศิลปะบนเสื้อสวย...ด้วยฝีมือ

ใช้สารฟอกขาวอย่างไร
ให้ผ้าขาวดั่งใจ

ทำไมเรียก
ตัวเตี๊ยะ

...ความสบายใจของคนเป็นของที่หายาก คนเราต้องมีความสบายใจ จึงจะมีชีวิตที่ราบรื่นได้...

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงาน "๕ ธันวาคมมหามงคล"
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันพุธที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๑

เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

ชวนคุย โดย บรรณารักษ์

สวัสดีปีใหม่ค่ะ เพลอแป๊บเดียวก็ขึ้นปีนักษัตรรอบใหม่อีกแล้วนะคะ คนไทยเรากันเคยและผูกพันกับสัตว์แต่ละชนิดที่กำหนดให้เป็นเครื่องหมายของแต่ละปีกันเป็นอย่างดี เริ่มตั้งแต่ ชวด-หนู ฉลู-วัว ขาล-เสื่อ เกาะ-กระต่าย มะโรง-งูใหญ่ มะเส็ง-งูเล็ก มะเมีย-ม้า มะแม-แพะ วอก-ลิง ระกา-ไก่ จอ-หมา กุน-หมู ซึ่งทั้ง ๑๒ ชนิดนี้เป็นสัตว์ที่คนไทยทั้งเลี้ยงและไถ่ล่า กินเนื้อและดื่มนม ใช้หนังและเก็บเขา เอ็นดูและเกรงกลัว ขี้เล่นและใช้ลาก ร้องให้กลัวและหัวเราะขบขัน ทั้งนี้คนไทยใช้สัตว์ช่วยนับปีมานานแต่ไหนแล้วไม่มีผู้ใดทราบ แต่ในศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ ๑ ด้านที่ ๓ และด้านที่ ๔ ข้อความในศิลาจารึกกล่าวถึงปีมะโรง ปีกุน และปีมะแม นี้หมายความว่าไทยได้ใช้ปีนักษัตรมาไม่น้อยกว่า ๗๐๐ ปีทีเดียว

จากเรื่องของปีนักษัตรมาที่เรื่องของเรากันดีกว่า...เมื่อประมาณปลายปีที่แล้ว บอกรอได้มีโอกาสลงพื้นที่ไปพูดคุยกับกลุ่มทอผ้าที่จังหวัดอุทัยธานี ระหว่างการสนทนาก็ต้องพูดถึงเมื่อเค้าบอกว่า ที่นั่นมีการปลูกมัน เลี้ยงไหม เพราะแต่ไหนแต่ไรมาเคยเห็นแต่การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม พอเห็นของจริงแล้ว อยู่เฉยไม่ได้ กลับมาค้นคว้าหาข้อมูลยกใหญ่ ได้ความรู้ใหม่ ๆ มากมาย จึงประมวลข้อมูลมาฝากคุณผู้อ่านในจุดสารเส้นฝ้าย สายไหมในฉบับนี้ ทั้งในคอลัมน์ของฝากจากพิพิธภัณฑ์ผ้า และผ้าไทยใกล้บ้าน ลองไปทำความรู้จักกับไหมชนิดนี้ดูนะคะ เค้าบอกว่ามีข้อดีกว่าไหมพันธุ์พื้นบ้านที่เราใช้กันมาแต่โบราณเสียอีก ส่วนคอลัมน์อื่น ๆ ก็ไม่น้อยหน้า ผ่านการเคี้ยว ฟั่น เค้น หา อย่างหนัก รวมถึงการปรับสีสันทันและรูปลักษณะใหม่ เพื่อให้ดูเข้าที่เข้าทางมากขึ้น

ปีใหม่นี้ คิด หัวง ฟัน ะไร ไว้หรือเปล่าเอ่ย ขอส่งแรงใจช่วยไหม โนภาพของทุกท่านเป็นจริงด้วยนะคะ แต่อย่าลืมว่าคิดแล้วต้องทำด้วย แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้าค่ะ

ขึ้นปีใหม่ใครพบเจอสิ่งใหม่

ขอพรซัดลได้ในสิ่งฝัน

ทั้งมั่งมีศรีสุขทุกคืนวัน

ช่วงนี้รันครร์โรคภัยไร้แผ้วพาน

หากหวังใดเป็นได้ดังที่ขอ

เพียงฝัารออี๋รับนับความฝัน

คงไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยทั้งชีวิตัน

ลงมือสานสร้างสิ่งหวังให้เป็นจริง

อะไรในเล่ม

เก็บมาฝากจากพิพิธภัณฑ์ผ้า	๓
ผ้าไทยใกล้บ้าน	๔
คนรักผ้าไทย	๕
เรื่องเล่าจากข้าวของเครื่องแต่งกาย	๖
เสกสรร ปั่นแต่ง	๗
กิจกรรมดี ๆ ที่พิพิธภัณฑ์ผ้า	๘
รื่นรสบทกวี	๙
เคล็ดลึกลับง่าย ๆ สลวยรอยเขื่อน	๑๐
ร้อยร้อย ถ้อยความ	๑๐
เล่นเกม	๑๑

ปลูกมัน เลี้ยงไหม วิถีชีวิตใหม่ในการทอผ้าไหม กับ...ไหมอີรี ไหมคุณภาพสูงและสารพัดประโยชน์

การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ดูจะเป็นวิถีชีวิตที่คุ้นเคยสำหรับอุตสาหกรรมการทอผ้าไหมนะค่ะ แต่วันนี้มีอีกหนึ่งรูปแบบของการทอผ้าไหมที่ขอแนะนำให้คุณทุกท่านได้รู้จัก นั่นคือ การปลูกมัน เลี้ยงไหมค่ะ

มันที่กล่าวถึงคือ มันสำปะหลังค่ะ โดยใบของมันจะเป็นอาหารของตัวไหม ที่มีชื่อว่าไหมอີรี ไม่ใช่ไหมบ้านพันธุ์พื้นเมืองที่เรารู้จักกันดี

ไหมอີรีเป็นไหมปาชนิดหนึ่ง มีการนำเข้ามาจากประเทศอินเดียตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ โดยกรมวิชาการเกษตร แต่ไม่เป็นที่แพร่หลาย อีกหลายปีต่อมา ดร.สุธรรม อารีกุล อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องแมลง ได้ขยายผลนำไปเลี้ยงบนคอก ซึ่งมีอากาศหนาวเย็น แต่ก็ไม่ค่อยได้ผลดีเท่าที่ควร เพราะอากาศอาจเย็นเกินไป กระทั่งมีการนำไปเลี้ยงในภาคอีสาน ซึ่งเดิมเลี้ยงไหมหม่อนกันอยู่แล้ว ปรากฏว่าได้ผลดีพอสมควร แต่ปัญหาก็คือ ไหมอີรียังไม่เป็นที่รู้จักสำหรับคนทั่วไป

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้เข้ามาให้การสนับสนุน นอกจากนี้ในภาคเหนือเองก็มีโครงการฝ้ายแกมไหม จังหวัดเชียงใหม่ ร่วมส่งเสริมให้กลุ่มผู้ผลิตสิ่งทอในภาคเหนือหันมาทอผ้าไหมอີรีด้วยเช่นกัน

ทำไมจึงต้องส่งเสริมให้มีการทอผ้าไหมอີรีนะหรือคะ...ก็เพราะว่าไหมอี้รีมีข้อดีกว่าไหมบ้านหลายประการ เริ่มตั้งแต่การเลี้ยงตัวไหมเลยละค่ะ

เพาะเลี้ยงง่าย ทนโรค ทนแมลง จึงไม่มีการใช้สารเคมีใด ๆ ต่างกับไหมบ้าน

กินพืชได้หลายชนิด นอกจากใบมันสำปะหลังแล้วยังมีใบละหุ่ง ซึ่งนับเป็นอาหารหลัก รวมถึงใบของพืชชนิดอื่น เช่น มันล่าย มันดิน ลั่นทม มะละกอ ก็สามารถนำมาเลี้ยงได้ในบางช่วง

ในการดัดเส้นใยหรือสาวไหมออกจากรัง ไม่ต้องคัมรัง โดยยังมีดักแด้อยู่ภายใน เพราะรังเป็นแบบรังเปิด สามารถตัดเปลือกรังหรือรอให้ผีเสื้อออกมาก่อนจึงนำรังไปต้ม บางคนจึงเรียกผ้าไหมอี้รีว่าผ้าเจ เพราะไม่ต้องฆ่าตัวไหม ทั้งในขบวนการเพาะเลี้ยงยังไม่มีการใช้สารเคมีใด ๆ อีกด้วย

ในการย้อมสี ไม่ว่าจะเป็สีสังเคราะห์หรือสีธรรมชาติ สีติดดี สวยงามแปลกตา เส้นไหมอี้รีมีรูในเส้นไหม จึงเป็นคุณสมบัติพิเศษในแง่การรักษาอุณหภูมิและระบายอากาศ จึงทำให้สวมใส่สบาย มีความอบอุ่นในที่เย็นและระบายอากาศได้ดีในที่ร้อน ผ้ามีความนุ่มเรียบ แต่แฝงลายในตัว มีลักษณะคล้ายผสมด้วยขนสัตว์ มีความทนทาน ทนเหงื่อไคลได้ดี

ด้วยคุณสมบัติเด่นเหล่านี้เอง นอกจากจะพัฒนาเป็นผ้าทอหลากหลายรูปแบบแล้ว เส้นใยไหมอี้รียังสามารถทำเป็นกระดาษ เป็นสิ่งประดิษฐ์อีกมากมายหลายอย่าง ส่วนรังไหมทำเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพได้อีกด้วย ยังไม่รวมถึงตัวหนอนและดักแด้ที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง สามารถแปรรูปเป็นอาหารนาชนิด

นี่คือคุณประโยชน์ของไหมอี้รี ที่เราคงได้เห็น ได้สัมผัสของจริงในอีกไม่ช้า

ชมผ้าฝ้ายสวย ด้วยไหมอีรี่

ที่กลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านทัพคล้าย อุทัยธานี

ในคอลัมน์ของฝากจากพิพิธภัณฑ์ผ้า ทุกท่านคงได้รู้จักไหมอีรี่กันไปแล้วนะคะ มาถึงตอนนี้เราไปพูดคุยกับผู้ที่ปลูกมัน เลี้ยงไหมอีรี่ตัวจริงกับดีกว่าค่ะ

“ปกติก็ปลูกมันสำปะหลังอยู่แล้ว หัวมันส่งให้โรงงาน ส่วนใบก็ทิ้งไปไม่ได้ใช้ประโยชน์ ทางโครงการฝ้ายแถมไหมจึงแนะนำให้เลี้ยงไหมอีรี่ โดยได้รับไข่ไหมจำนวน ๕ กรัม จากโครงการพัฒนาไหมอีรี่สู่อุตสาหกรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เมื่อประมาณ ๑ ปีที่แล้ว ก็เพาะเลี้ยงเรื่อยมา”

ขวัญเรือน จำปีขาว สมาชิกกลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านทัพคล้าย จังหวัดอุทัยธานี เล่าถึงจุดเริ่มต้นในการเลี้ยงไหมอีรี่ ซึ่งก่อนหน้านี้อาศัยเลี้ยงไหมบ้าน ที่กินใบหม่อนอยู่แล้ว จึงเห็นความแตกต่างของไหมทั้ง ๒ ชนิดอย่างชัดเจน

“ไหมอีรี่เลี้ยงง่าย ไม่มีโรค ทนแมลง จึงไม่ต้องใช้สารเคมี ไม่ต้องดูแลมาก แค่ออกลูกให้ใบมันสำปะหลังเท่านั้น วันละ ๓ มื้อ จะมีก็ตอนตัวไหมสุก ที่เรานำเข้าจ่อเพื่อให้สร้างรังนี่ละ เค้าจะคือและชนมาก ใต้ทั่วไปหมด ใต้ได้ถึงหลังคา จึงต้องเอาผ้ามาคลุมไว้”

“ไหมอีรี่ดีตรงที่เราไม่ต้องต้มรังไหมทั้ง ๆ ที่ดักแค่ยังอยู่ในรัง เค้าจะกลายเป็นผีเสื้อบินออกมาเอง อีกไม่กี่วันก็มีไข่ให้เราเลี้ยงต่อ ส่วนรังไหมเราจะนำไปฟอกขาวเพื่อให้มันฟู คิงง่าย”

นอกจากนี้ขวัญเรือนยังมีสูตรพิเศษเพื่อให้เส้นไหมนุ่ม ฟูและลื่นมากขึ้น นั่นคือแช่รังไหมในน้ำยาปรับผ้านุ่ม ก่อนนำไปตากให้แห้ง แล้วใช้มีดอีฟให้ละเอียด ไม่ขาดเป็นปมปม จากนั้นดึงเป็นเส้นโดยใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า เมดเคลริจกธา (Medlen Charkla, MC) ซึ่งเส้นไหมอีรี่จะมีลักษณะเส้นใหญ่เหมือนเส้นฝ้าย

เมื่อได้เส้นไหมมาแล้ว ก็นำไปย้อมสีธรรมชาติ เช่น เปลือกมะพร้าวอ่อน เปลือกเพกา เปลือกมะม่วง มะเกลือ แก่นฝาง เป็นต้น เสร็จแล้วก็นำขึ้นก็ทอเป็นผืนผ้า ผ้าไหมอีรี่จะมีลักษณะเหมือนผ้าฝ้าย แต่เงากว่า และสวยกว่า ขวัญเรือนทอผ้าไหมอีรี่ส่งให้กับโครงการฝ้ายแถมไหม จังหวัดเชียงใหม่ ในราคาเมตรละ ๔๐๐ บาท

ขวัญเรือนเป็นสมาชิกเพียงคนเดียวของกลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านทศคล้ายที่
เลี้ยงไหมออร์แกนิกเป็นฝืนผ้าอย่างจริงจัง เธอบอกว่าใครสนใจสามารถขอใบไหมออร์แกนิกได้ที่
โครงการพัฒนาไหมออร์แกนิกอุตสาหกรรม ซึ่งจะจัดส่งให้ทางไปรษณีย์โดยไม่เสีย
ค่าใช้จ่ายใด ๆ

ทุกวันนี้ขวัญเรือนยังมีความสุขกับการปลูก
มัน เลี้ยงไหม ทอผ้าไหมออร์แกนิก เป็นอีกหนึ่งทางเลือก
สำหรับเธอ และทางเลือกใหม่ของผู้บริโภคอย่างเรา ๆ

คน รักษ์ผ้าไทย

โดย เตือนสืบ

สรายุทธ สิทธิกุล

“จริง ๆ แล้วคนทอผ้าคือปราชญ์ คือศิลปินโดย
แท้”

ข้อความข้างต้นคือคำกล่าวของอาจารย์สรายุทธ สิทธิกุล อาจารย์ประจำสาขา
ชีววิทยาประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
จังหวัดพิษณุโลก ผู้ต้องมนต์เสน่ห์ของการทอผ้าตั้งแต่วัยเด็ก ด้วยคำบอกเล่าของยาย เป็น
แรงบันดาลใจให้เริ่มศึกษาค้นคว้าเรื่องผ้าทอ และลงมือปฏิบัติ จากการทำอุปกรณ์การทอ
ผ้าทุกชนิด เช่น กี่ ฝีม ตะกอกกระสวย ไปจนถึงกระบวนการต่าง ๆ ในการทอผ้า ทั้งการ
เตรียมเส้นด้าย ย้อมสี จนถึงถักทอเป็นฝืนผ้า ซึ่งเน้นว่าต้องเป็นฝ้ายแท้ ไหมแท้ และย้อมสี
ธรรมชาติเท่านั้น ทุกลำดับขั้นตอนผ่านการทดลองอย่างละเอียด ตามหลักวิทยาศาสตร์ที่รับ

เรียนมา

“ชอบทอชิ้นไหมโบราณ เพราะไม่สามารถหาซื้อได้ง่าย ๆ ทำในสิ่งที่คนอื่นไม่ทำ ถ้าคนอื่นทำจะไม่ทำ”

เมื่อได้ทำในสิ่งที่รักแล้ว อาจารย์สรายุทธยังแบ่งปันให้ผู้อื่น โดยการลงพื้นที่ไปตามกลุ่มทอผ้า ทั้งในจังหวัดพิษณุโลก
พิจิตร อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร ชัยนาท และยังไปไกลถึงภาคอีสาน เช่น สกลนคร ชัยภูมิ ไปให้ข้อมูล ช่วยพัฒนาผ้าทอให้มีคุณภาพ
มากขึ้น ช่วยในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ จนถึงด้านการตลาดอันเป็นปัญหาสำคัญของกลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่

“ถามว่าได้อะไรคืนกลับมา ได้ช่วยคน ช่วยเค้าให้พัฒนางาน เค้าก็รักเรา เพราะเราลงไปช่วยเค้าจริง ๆ ช่วยเค้าถึงที่ ช่วยให้
เค้าคิดเป็น ไม่ใช่ทำตามสูตร ตามตำรา ในขณะที่เดียวกันเรารู้ว่าเค้าทำอะไร นำกลับมาพัฒนางานของตัวเองไปด้วย เพราะ
ชาวบ้านคือคนที่เก่งจริง เพียงแต่เค้าเขียนไม่เป็น พูดไม่เก่ง”

เมื่อว่างเว้นจากงานประจำ อาจารย์สรายุทธจึงมีความสุขกับการทอผ้า อยู่กับชาวบ้านที่ยังแะ
เวียน ไปมาหาสู่อยู่เป็นประจำ ด้วยร่างกาย แรงใจ และทุนทรัพย์ตามกำลังที่มี นอกจากนี้ยังทำงานให้กับ
สถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยการเขียนหนังสือ
เรื่องไหมข้อมุกราม และจัดแสดงผ้าตามงานต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็มีความใฝ่ฝันลึก ๆ ในใจ คือการสร้าง
แหล่งเรียนรู้การทอผ้าอย่างครบวงจร แต่ยังคงเป็นเพียงความฝัน ด้วยปัญหาเรื่องงบประมาณ

อย่างไรก็ตาม กับความจริงในวันนี้ “จะทำได้เรื่อย ๆ จนกว่าจะทำไม่ไหว” คือ
คำยืนยันอันหนักแน่นของอาจารย์ สรายุทธ สิทธิกุล

สไบนาง

ฟางข้าว : ครูปรางคะ ครูปราง ครูปรางอยู่หรือเปล่านั้นคะ

ครูปราง : อยู่จ๊ะ ไครมาเรียกครูปรางแต่เช้าเอ่ย อ้อ...ฟางข้าวตัวเอง มีอะไรหรือจ๊ะ

ฟางข้าว : สวัสดิ์ปีใหม่คะ

ครูปราง : หืม...ขอบใจมากจ๊ะ อะไรน้ำ ขอเปิดดูเลยก็แล้วกัน...ผ้าคลุมไหล่ ผ้าไหมชะด้วย สวยมากเลย
ทำทางจะอุ่นดีนะ

ฟางข้าว : ป้าน้อมทอเองกับมือเลยนะคะ อู๊...ครูปรางห่มแบบนี้เหมือนคนแก่เวลาไปวัดเลยนะคะ

ครูปราง : ไม่ต้องมาหัวเราะครูหรือคะ รู้มั๊ยถ้าเป็นสมัยก่อนละก็ ไม่ว่าจะสาวหรือแก่ เวลาจะไปวัดก็ต้อง
ห่มสไบแบบนี้ทั้งนั้น เพราะไม่อย่างนั้นจะถือว่าไม่สุภาพ

ฟางข้าว : อย่างที่เค้าชอบพูดกันว่า โบราณเค้าถือโช่มัยคะ เอ...แต่ฟางข้าวเคยเห็นในละครย้อนยุค
เค้าจะพันผ้าไว้ที่อกกันนี่คะ

ครูปราง : แบบนั้นเค้าเรียกว่าผ้าแถบจ๊ะ เค้าจะพันเวลาอยู่บ้าน

เป็นแบบสบาย ๆ จะว่าไป ก็เหมือนเสื้อเกาะอก

สมัยนี้นั้นละ นอกจากนี้ก็ยังมีการพันอีกหลายแบบ

แล้วแต่โอกาส อย่างเช่น การห่มสไบเฉียงไป

ด้านหลัง หลังจากห่มพันรอบอกแล้ว หรืออีกแบบหนึ่ง

ในยามมีศึกสงคราม เพื่อ ความทะมัดทะแมง ก็จะห่ม

ไขว้

ไปมา ที่เรียกว่าตะแบงมานจ๊ะ

ฟางข้าว : อ้อ...แบบนี้ฟางข้าวก็เคยเห็นในหนังคะ

ครูปราง : สำหรับการห่มแบบตะแบงมานนี้ มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทยเล่ากันมานะจ๊ะว่า

ในสมัยเจ้าอนุเวียงจันทน์เป็นกบฏ ยกกองทัพมาตีเมืองนครราชสีมา บรรดาผู้ชายได้พากันห่ม

สไบตะแบงมานปะปนไปกับผู้หญิงด้วย ซึ่งพวกเจ้าอนุก็ไม่ได้สงสัยอะไร ครั้นพอได้โอกาส

พวกผู้หญิงก็พากันมอมเหล้าพวกเจ้าอนุ ทำให้พวกผู้ชายที่ปะปนมาด้วยเข้าห้ำหั่นได้สะดวก

พวกเจ้า อนุตอนเมาไม่ได้สังเกตว่าผู้หญิงหรือผู้ชาย เห็นห่มผ้าตะแบงมานก็ถือว่าเป็นผู้หญิงเลย

เสียทำ เรื่องนี้เค้าว่าเป็นลูกไม้ของท้าวสุรนารีหรือคุณหญิงโมนั่นเองจ๊ะ

ฟางข้าว : อย่างนี้ก็พูดได้ว่า ผ้าสไบช่วยรักษาชาติไทยไว้ได้สินะคะ

ครูปราง : จะว่าอย่างนั้นก็ได้อะ อ้าว...เลยคุยกันเพลินเลย อะ...นี่ ครูปรางค์ฝากขนมไปสวัสดิ์ปีใหม่

ป้าน้อมกับแม่ของฟางข้าวด้วย ฝากขอบคุณสำหรับผ้าคลุมไหล่ผืนนี้ด้วยนะจ๊ะ

ฟางข้าว : ได้เลยคะ ว่าแต่ขนมเนี่ย จะถึงมือแม่กับป้าหรือป้าหรือน้า

ครูปราง : อืม....

ฟางข้าว : อู๊ป.....

ศิลปะบนเสื้อสวย...ด้วยฝีมือ

“เสื้อทำมือสวย ๆ ละ”

เสียงหวาน ๆ สะดุดหู ชวนให้ทำสะดุดก็กั ชมเสื้อยืดที่ตกแต่งอย่างเก๋ไก๋ ด้วยเศษผ้า กระดุม ลูกปัดและเส้นด้าย เส้นไหมหลากสี ทำให้เราอดใจไว้ไม่ไหว ต้องตามเจ้าของเสื้อ จากตลาดนัดมหาวิทยาลัยนเรศวรในยามเย็นวันอังคาร ไปที่ร้านเสื้อแฮนด์เมด ย่านวัดสระไม้แดง ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

“ร้านนี้เพิ่งเปิดเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายนนี้เองละ ก่อนหน้านี้อาศัยอยู่ที่ตลาดนัดมหาวิทยาลัยนเรศวรที่เดียว”

ฝ้าย หรือ กรภัทร จวนอาจ เล่าถึงการก่อร่างสร้างร้านที่เพิ่งผ่านมา แต่สำหรับผลงาน ฝ้ายเริ่มมานานหลายปีแล้ว

“ประมาณปี ๒๕๔๖ รับจ้างปักผ้าให้กับเสื้อยี่ห้อ โซดา ส่วนใหญ่จะปักเลื่อม ปักไหม ออกแนวฟูฟ่า พอเริ่มมีความชำนาญก็เลยแยกออกมาทำอิสระในแบบของตัวเอง”

แบบของตัวเองที่ว่าเป็นการตกแต่งแนวน่ารัก สดใส เน้นลูกค้าวัยรุ่นเป็นหลัก ราคาประหยัดแต่ร้อยกว่าบาท มีการพัฒนา คัดแปลงอยู่ตลอดเวลา จากตอนที่ขายไม่ออก เดียวนี้ทำไม่ทัน เนื่องจากฝ้ายใช้ฝีมือในการตัดเวิร์กเป็นลวดลายต่าง ๆ ตามจินตนาการของตนเอง กับเสื้อทำมือยี่ห้อต้นฝ้าย

“เสื้อของเราไม่ใช่เสื้อแฟชั่น ที่พอขายหมดก็ไปปรับมาเพิ่มอีก ๕๐ ตัว ๑๐๐ ตัว เราทำได้มากที่สุดวันละ ๘ ตัว สำหรับลายง่าย ๆ แต่ถ้าเป็นลวดลายละเอียดอาจได้แค่ ๒ – ๓ ตัวเท่านั้น นอกจากนี้ใช้ฝีมือและความคิดสร้างสรรค์แล้ว ยังต้องมีความละเอียด ใจเย็นอีกด้วย”

ต่อคำถามที่ว่า ทำไมไม่มีลูกมือ กรภัทรให้คำตอบอย่างน่าสนใจ

“ภูมิใจในฝีมือของตัวเอง มีความสุขที่ได้ทำ แค่ว่าเสร็จก็มีความสุขแล้ว สุขที่เราสามารถทำได้ตามลวดลายที่เราคิดไว้ และยังสนุกอีกสนุกกับการได้คิดอะไรใหม่ ๆ พอใจแค่นี้ ไม่คิดทำให้ใหญ่โต เกินกำลังของตัวเอง”

ใจเราสุขก็พอ ประโยคที่แสนจะกินใจ ให้คิดได้ว่า ทำสิ่งใดด้วยใจ ผลลัพธ์ก็ต่อความสุขใจ แต่นี้ก็เพียงพอแล้ว

สนใจติดต่อ ๐๘๑ ๓๗๕ ๒๓๒๕

**"ภูมิใจในฝีมือของตัวเอง มีความสุขที่ได้ทำ แค่ว่าเสร็จก็มีความสุขแล้ว
สุขที่เราสามารถทำได้ตามลวดลายที่เราคิดไว้ และยังสนุกอีก สนุกกับการ
ได้คิดอะไรใหม่ ๆ
พอใจแค่นี้ ไม่คิดทำให้ใหญ่โต เกินกำลังของตัวเอง"**

เปิดการอบรม เครื่องประดับจากลูกปัด พิพิธภัณฑสถานฯ ขอเชิญผู้สนใจสมัครเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “เครื่องประดับจากลูกปัด” โดยเปิดการอบรม ๒ รุ่น รุ่นที่ ๑ วันศุกร์ที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๑ และรุ่นที่ ๒ วันเสาร์ที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๑ ณ พิพิธภัณฑสถานฯ มหาวิทยาลัยนเรศวร ร่วมฝึกประดิษฐ์สร้างสรรค์สร้อยข้อมือและพวงกุญแจจากลูกปัด จากวิทยากรคือ นายชिरพงษ์ วงศ์ประสิทธิ์ นักวิชาการช่างศิลป์ พิพิธภัณฑสถานฯ มหาวิทยาลัยนเรศวร รวมถึงทำความรู้จักกับลูกปัดหลากชนิด และการนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เปิดรับสมัครภายในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๑ ณ พิพิธภัณฑสถานฯชีวิตและพิพิธภัณฑสถานฯ ฝ่าย โดยผู้เข้ารับการอบรมเสียค่าลงทะเบียนคนละ ๕๐๐ บาท

ขอเชิญสมัครเข้ารับการอบรม
“เครื่องประดับจากลูกปัด”
รุ่นที่ ๑ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๑
รุ่นที่ ๒ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๑
ณ พิพิธภัณฑสถานฯชีวิตและพิพิธภัณฑสถานฯ ฝ่าย มหาวิทยาลัยนเรศวร
รับสมัครภายในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๑
พร้อมเลือกรับสิทธิพิเศษ
สมัคร ๕ ครั้ง เรียนฟรี ๑ ครั้ง *หรือ* สมัคร ๕ คน เรียนฟรี ๑ คน
โทรศัพท์ ๐ ๕๕๒๖ ๑๐๐๐ ต่อ ๑๑๔๙, ๐๘๙ ๙๕๘ ๖๖๒๒

กรรมการตัดสินผลงาน นายชिरพงษ์ วงศ์ประสิทธิ์ นักวิชาการช่างศิลป์ พิพิธภัณฑสถานฯ ฝ่าย มหาวิทยาลัยนเรศวร ร่วมเป็น คณะกรรมการตัดสินการประกวดผลงานศิลปะต่าง ๆ ดังนี้

การประกวดออกแบบโปสเตอร์ “นเรศวร มหาวิทยาลัยของเรา” เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ณ ห้อง MAIN CONFERENCE ศูนย์ฝึกอบรมและควบคุมระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จัดโดย ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฮิวเมติก ร่วมกับ บริษัท เอปัส (ประเทศไทย) จำกัด

การประกวด “ขบวนแห่และกระทงใหญ่” ในงานราตรีแห่งสายน้ำ เทศกาลลอยกระทง เทิดไถ้องค์ราชัน เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ณ กรีนแอเรีย มหาวิทยาลัยนเรศวร จัดโดย องค์การนิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

ไถ่ชีวิตโค-กระบือ บุคลากรของพิพิธภัณฑสถานฯ เข้าร่วมพิธีไถ่ชีวิตและมอบโค-กระบือ เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๘๐ พรรษา ณ บริเวณสนามหน้าศาลากลาง จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้พิพิธภัณฑสถานฯ ได้รับบริจาคเงินจากผู้มีจิตศรัทธาเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๐,๐๐๐ บาท สามารถไถ่ชีวิตโคจำนวน ๒ ตัว มอบให้กับเกษตรกรผู้ยากจนได้มีโค-กระบือไว้ใช้แรงงานเป็นของตนเอง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ปฏิทินกิจกรรม

ลำดับ	กิจกรรม	วัน เดือน ปี	สถานที่
๑	อบรมเครื่องประดับจากลูกปัด	๒๕ - ๒๖ มกราคม ๒๕๕๑	พิพิธภัณฑ์ผ้า
๒	นิทรรศการผ้าชาวเขา	เมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๑	พิพิธภัณฑ์ผ้า
๓	อบรมกระเป๋าผ้าต่อ	๒๕ - ๒๖ เมษายน ๒๕๕๑	พิพิธภัณฑ์ผ้า
๔	อบรมตุ๊กตาโครเชต์	๒๗ - ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๑	พิพิธภัณฑ์ผ้า
๕	นิทรรศการเพลินทัศนาศาผ้าอีสาน	กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๕๑	พิพิธภัณฑ์ผ้า
๖	อบรมแต่งเสื้อสวยด้วยหลากหลายวัสดุ	๒๙ - ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๑	พิพิธภัณฑ์ผ้า
๗	อบรมจัดสวนถาด	๒๔ - ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑	พิพิธภัณฑ์ผ้า
๘	อบรมตุ๊กตาวาดู	๑๒ - ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑	พิพิธภัณฑ์ผ้า

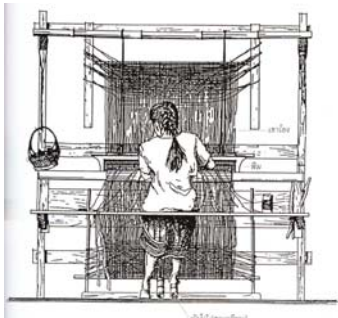
* อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม*

สนใจสอบถามรายละเอียดได้ที่ ๐ ๕๕๒๖ ๑๐๐๐ ต่อ ๑๑๔๕

โดย ขนมหกถ้วย

ไหมแท้ที่แม่ทอ

แม่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตั้งใจนัก

อีกสาวไหมด้วยมือซื่อสัตย์นั้น

สื่อวิญญาณผ่านมือสู่เส้นไหม

ดินที่ใช้กระตุกก็คือชีวา

ผ้าขาวม้าผืนใหม่แม่ให้ลูก

ใยไหมโยงใจแม่เนรมิต

ลูกก็ถือผ้าทอที่แม่ให้

ผ้าทั้งผืนมีชีวิตจิตวิญญาณ

มือน้อยน้อยของแม่ดูแลนี้

แต่มือเดียวกันนี้แหละสู้ทน

แหละมือนี่ที่บันดาลงานชีวิต

ยังถักทอทรมานยังทำทาย

เป็นเชื้อใยไหมและแม่ที่กล้าหาญ

ถักประสานสอดสร้างอย่างแยบยล

เคยเจียนตีลูกบ้างในบางหน

ประคองลูกให้พ้นภัยอันตราย

มิเคยคิดค่าแรงแข่งซื้อขาย

ยังมั่นหมายผ้าไหมผืนใหม่มา

พร้อมทั้งสอนลูกสาวเจ้าศรีเรือนอยู่เป็นเพื่อนแม่ทอปรารณา

เพื่อสืบทอดแรงงานกาลเวลา

และสอนเจ้าลูกชายให้ตระนง

ด้วยละอียดอ่อนในเชื้อใยรัก

สักวันหนึ่งถึงไม่มีชีวิตแม่

แม่ก็ทอลูกก็ทอต่อเส้นใย

เรี่ยวแรงรักแม่ใช้เพื่อไผ่ฝืน

ทั้งทอมันละเมียดละไมใช้เวลา

แต่ละใยแต่ละเส้นเป็นเนื้อผ้า

มือที่ถักว่ากระสวยวาดคือชีวิต

รักพันผูกทุกใยไหมวิจิตร

ไหมอุทิศแม่ก็ทอต่อตำนาน

ก่อนมือแม่จะอ่อนล้าต้องลาพัก

รักแม่ก็ของจงทำงานหนัก

พลีชีวิตเพื่อถักและทอไท

ลูกที่แท้ก็คงทอสืบต่อได้

ผ้าชีวิตผืนใหม่จะต้องงาม

จาก ม้าก้านกล้วย โดย ไพวรินทร์ ขาวงาม

การใช้สารฟอกขาว

ใคร ๆ ก็อยากให้เสื้อผ้าของตัวเองขาวสะอาดไร้รอยเปื้อนใช้มั๊ยคะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสื้อผ้าสีขาว ด้วยเหตุนี้เอง สารฟอกขาวจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการกำจัดรอยเปื้อนบนผืนผ้า แต่คุณผู้ฟังต้องจำไว้อย่างหนึ่งว่า อานาจารฟอกขาวทุกชนิดมีจำกัด การใช้มากเกินไปมีผลร้าย ทำให้เสื้อผ้าขาดเร็ว ทั้งนี้ถ้าหากเสื้อผ้าสกปรกมาก และต้องการซักให้ขาว ควรฟอกขาวหลาย ๆ ครั้ง ด้วยการเจือจางดีกว่าทำครั้งเดียวด้วยสารเข้มข้น ข้อสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ สารฟอกขาวจะใช้ได้กับผ้าฝ้ายและลินินเท่านั้น ไม่ควรใช้กับผ้าไหมและผ้าขนสัตว์ เวลาใช้ให้หยดสารฟอกขาวนี้ โดยใช้หลอดสำหรับหยดยา หยดลงบนรอยเปื้อนบนผ้าที่พาดบนปากชามหรืออ่าง อย่างที่ไว้นาน ให้รับแสงสารลบรอยเปื้อนออกด้วยน้ำ แล้วตามด้วยการใช้กรดอย่างอ่อน เช่น น้ำยาล้างรูปหยดตามลงไป ก่อนนำผ้าไปซักให้สะอาด ทั้งหมดเป็นวิธีการกำจัดรอยเปื้อนบนผ้าสีขาว แต่ถ้าเป็นผ้าสีอื่น ควรผสมกับน้ำแล้วนำผ้าทั้งผืนลงไปแช่ เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ผ้าเป็นรอยด่างเฉพาะที่ เพราะสารฟอกขาวจะกัดสีผ้า พิถีพิถันซักนิด จะได้มีผ้าสีขาวไว้นาน ๆ

 เรียง ง่าย ๆ ถ้อยความ
โดย...แกงเปรอะ

ว่ากันถึงเรื่องของ “ตัวเต็ง”

จ้าวหัวชะชวนชื่อหอย เต็งนี้ไม่ใช่เลขโต๊ดเต็งนะเจ้าคะ แต่ว่าเป็นตัวเต็ง ๆ ที่หมายถึง ตัวเต็งซึ่งมีโอกาสจะได้รับชัยชนะมากกว่าคนอื่น โดย “เต็ง” คำนี้จะมา จากคำเต็มว่า “ตาเต็ง” เป็นชื่อเรียกตาซึ่งขนาดเล็กชนิดหนึ่งของจีน มีลาดห้อยอยู่ทางหัวคันที่เป็นไม้หรืองาช้าง มีตุ้มถ่วงห้อยเลื่อนไปตามคัน ของที่ซึ่งได้น้ำหนักครบ ก็จะเรียกว่า “ได้เต็ง หรือเต็มเต็ง”

ต่อมาคำก็นำมาใช้กับการแข่งม้า เรียกม้าที่ได้รับการคาดหมายว่าจะมีโอกาสชนะมากกว่าตัวอื่นว่า **ม้าเต็ง** หรือ **ม้าตัวเต็ง** หากม้าตัวใดคาดว่าจะเป็นเลิศได้ลำดับที่ ๑ ก็จะได้รับเกียรติ เรียกว่า **ม้าเต็งหนึ่ง** ม้าตัวที่คาดว่าจะเป็นได้ที ๒ เรียกว่า **ม้าเต็งสอง** เป็นที่น่าสังเกตนะคะว่ามีใช้เฉพาะ

เต็งหนึ่ง กับ เต็งสอง เท่านั้น เต็งสาม หรือเต็งสี่ไม่มีใช้จ้า

ในระยะหลัง เรา ๆ ท่าน ๆ นี้แหละคะที่น่าคำว่า “ตัวเต็ง” มาใช้ในการแข่งขันอื่น ๆ ด้วย เช่น หนุ่มอ้วนคนนั้นท่าจะเป็นตัวเต็งที่จะชนะการแข่งขันวิบากแน่นอน

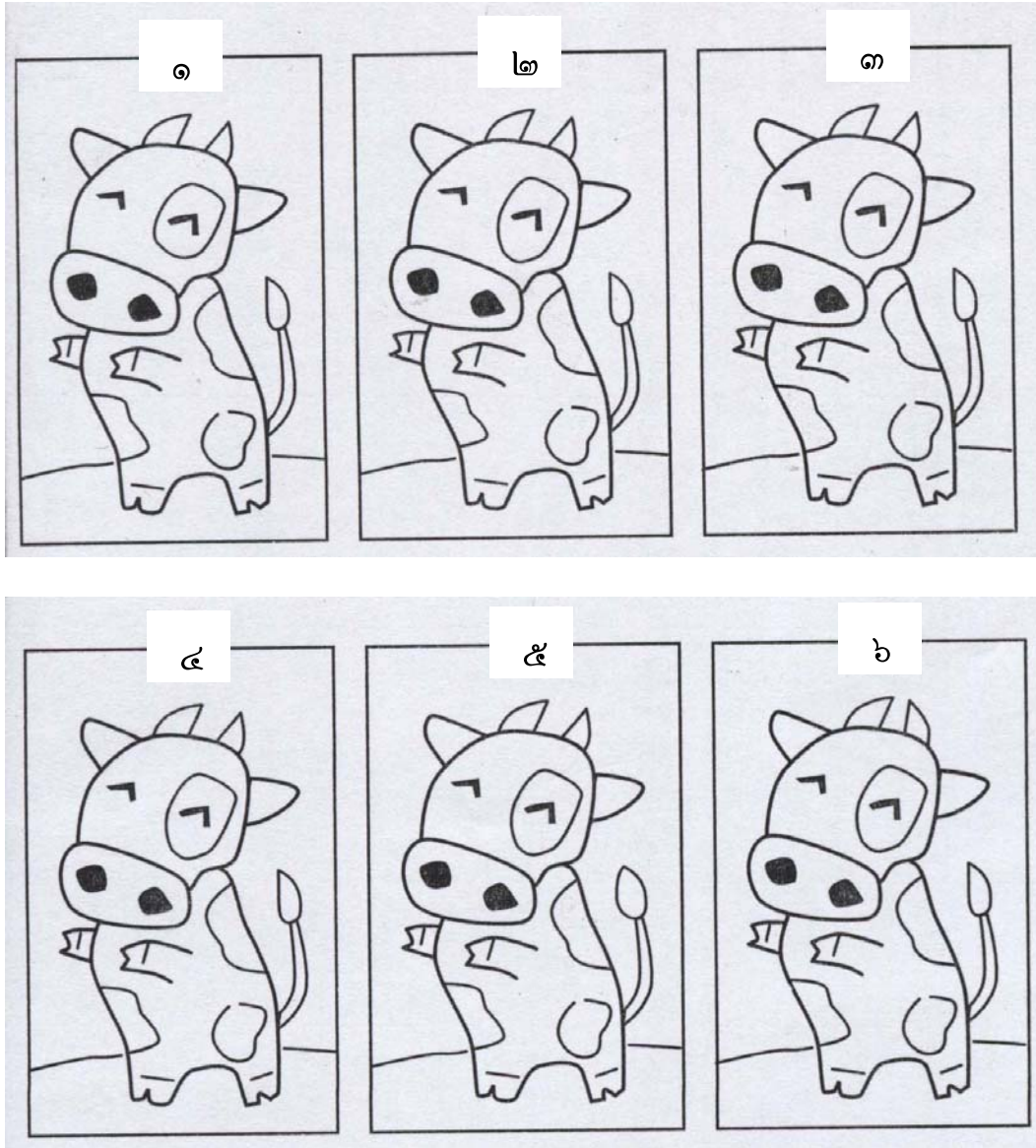
ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อนะคะว่า ตัวเต็ง ที่เราพูดกันติดปากเนี่ย จะมีที่มาจากเครื่องชั่งเงินที่แสนจะธรรมดา ธรรมดาเนี่ยเอง

ค โค...โคลนนิ่ง

สำเร็จแล้ว โคลนนิ่งโคนม ว่าแต่...คุณมองออกหรือเปล่าว่าเป็น ๒ ตัวไหน

กติกาง่าย ๆ กรุณาถ่ายเอกสารส่งคำตอบมาที่พีพีชภัณฑ์ผ้า มหาวิทยาลัยนเรศวร แล้วรอลุ้นว่าจะเป็นผู้โชคดี ๑ ใน ๕ หรือไม่

คณะผู้จัดทำ ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาติ ทองเรือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฐิติมา วิทยาวงศจุติ
บรรณาธิการ พรปวีณ์ ทองด้วง **ออกแบบปก** วชิรพงษ์ วงศ์ประสิทธิ์
กองบรรณาธิการ ทัดทริยา เรือนคำ ว่าที่ร้อยตรีพิเชษฐ ลิงเทศ วรณชลี กุลศรีไชย ธิติมา เข็มแก้ว
 สุภมาศ อ่าทอง สมมาต เพ็ชรอ่อน จารุวรรณ แยมมีศิลป์

ส่งข่าวสารและข้อเสนอแนะได้ที่ งานประชาสัมพันธ์ พีพีชภัณฑ์ผ้า มหาวิทยาลัยนเรศวร ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก

โทร. ๐-๕๕๒๖-๑๐๐๐ ต่อ ๑๑๔๙ E-mail : phornpawee@nu.ac.th

พิมพ์ที่ ดาวเงินการพิมพ์ ๒๒๕/๑๖ ถ.บรมไตรโลกนารถ ต.ในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

โทรศัพท์ ๐-๕๕๒๑-๔๗๘๗ โทรสาร ๐-๕๕๒๑-๙๖๔๖

"...ทุกตารางนิ้วของผ้าฝ้ายผ่านมือมนุษย์ เส้นฝ้าย เส้นไหม จะเล็ก จะใหญ่ หนาหรือบาง อยู่ที่ปลายนิ้วของเราเท่านั้น..."

เผ่าทอง ทองเจือ
จากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๙

ขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนการผลิต

ชุดสารเส้นฝ้าย สายไหม

ตัวตนพิพิธภัณฑน์ผ้า

- ปรัชญา** ผ้าทอไทย คุณค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม
- ปณิธาน** มุ่งอนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนาผ้าทอไทยให้คงอยู่อย่างแพร่หลาย
- วิสัยทัศน์** พิพิธภัณฑน์ผ้าเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ สืบสาน และเผยแพร่ข้อมูลทางผ้าทอไทยในเขตภาคเหนือตอนล่าง เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านผ้าทอสู่สากล
- พันธกิจ**
๑. มุ่งอนุรักษ์ผ้าทอของไทย
 ๒. ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มทอผ้าเพื่อยกระดับคุณภาพผ้าทอโดยเฉพาะในเขตภาคเหนือตอนล่างสู่มาตรฐานสากล
 ๓. สนับสนุนให้ประชาชนทั่วไปได้ตระหนักในคุณค่าของผ้าทอและสร้างสรรค์งานเพื่อเพิ่มรายได้
- เป้าประสงค์**
๑. เพื่อเป็นแหล่งสารสนเทศทางวิชาการด้านผ้าทอไทยในรูปแบบของพิพิธภัณฑน์และสื่อต่าง ๆ
 ๒. เพื่อเป็นศูนย์บริการวิชาการและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับผ้าทอไทยให้กับสาธารณชน
 ๓. เพื่อเป็นหน่วยงานสนับสนุนมหาวิทยาลัยทางด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ติดตามเรื่องราวอันทรงคุณค่าจาก
ภูมิปัญญาของคนไทย ได้ในรายการคุณค่าปัญญาไทย
ทุกวันพฤหัสบดี เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยนเรศวร
เอฟเอ็ม ๑๐๗.๒๕ เมกกะเฮิรตซ์
และทาง www.thaiuradio.com

พิพิธภัณฑน์ผ้า มหาวิทยาลัยนเรศวร
ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

ชำระค่าฝากส่งรายเดือน
ใบอนุญาตเลขที่
๘๕/๒๕๒๑ พิษณุโลก